

Meesterstuk

ZELFSTANDIG WERKEN?

**MAN,
IK BEN NET
ZINDELIJK!**

Naam auteur : Marlies van Lith
Studentnummer : 2153573
Titel : Zelfstandig werken? Man, ik ben net zindelijk!
Opleiding : Master Special Educational Needs
(M SEN) Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Nijmegen
Leerroute : Gespecialiseerd Leerkracht (voltijd)
Begeleid door : Pauline Janssen Steenberg-Bruinsma
Maand en jaar : Mei 2010

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inleiding	4
Stageschool	4
Motivatie.....	5
Tot slot	6
Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling.....	7
Onderzoeksvraag.....	8
Subvragen.....	8
Tot slot	9
Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing.	10
Zelfstandig werken	10
Weektaak	13
Tot slot	13
Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie.....	14
De opbouw van mijn onderzoek.....	14
Tot slot	16
Hoofdstuk 4: Data analyse en resultaten.	17
Datapresentatie.....	17
Data-analyse	20
Tot slot	23
Hoofdstuk 5: Conclusies.	24
Conclusies en aanbevelingen.	24
Tot slot	27
Hoofdstuk 6: Evaluatie onderzoek.	28
Persoonlijke evaluatie	28
Reflecteren aan de hand van het model van Korthagen:	30
Tot slot	31
Literatuurlijst	32
Boeken.....	32
Artikel in een tijdschrift	32
Internet.....	32
Bijlagen onderzoek	33
Bijlage 1 Leerlingenrooster.	34
Bijlage 2 Weektaak.	35
Bijlage 3 Enquête voor de leerlingen.....	36
Bijlage 4 Afgenomen enquêtes.	37
Bijlage 5 Observatie van leerlingen tijdens het plannen en zelfstandig werken. ...	38

Samenvatting

Je kent het vast wel, zelfstandig werken. Op scholen wordt er niet anders gedaan. Dit klinkt interessant, leerlingen die zelfstandig aan het werk zijn. Maar wat houdt die zelfstandigheid in? Is het de bedoeling dat leerkrachten achterover leunend aan het bureau zitten terwijl de leerlingen alles zelf moeten doen? (Dekonink, 2009).

In dit onderzoek staat het zelfstandig werken in combinatie met de weektaak centraal. Voordat ik dit onderzoek begon heb ik een onderzoeksvraag en bijbehorende deelvragen opgesteld, waarmee ik antwoord heb proberen te vinden op de onderzoeksvraag.

Ik heb opgezocht wanneer er gesproken wordt van zelfstandig werken en aan welke vaardigheden er voldaan moet worden. Meestal wordt zelfstandigheid al op vroege leeftijd gestimuleerd door ouders of familie. Tevens heb ik gekeken naar de gevolgen van zelfstandig werken voor de leerlingen en de gevolgen voor de leerkracht.

Op de Sint Maartenschool wordt er naar gestreefd om alle leerlingen te leren om op bepaalde tijden zelf hun werk in te delen. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van vaardigheden zoals plannen en kiezen. Leerlingen leren steeds zelfstandiger bezig te zijn en ontwikkelen verantwoordelijkheid voor hun eigen werk. Leerlingen ervaren autonomie wat hen motiveert tijdens het werken.

Door middel van een interview met diverse leerkrachten is duidelijk geworden wat anderen van het werken met de weektaak vinden en hoe zij dit in hun klas inzetten. Is het werken met de weektaak van belang voor alle leerlingen?

Met behulp van enquêtes is duidelijk geworden wat leerlingen zelf van het zelfstandig werken met de weektaak vinden. Door de observaties is onderzocht hoelang leerlingen over het plannen van de weektaak doen en hoe lang het duurt voor ze aan de slag gaan met het zelfstandig werken. Tevens is geobserveerd of alle leerlingen met de weektaak overweg kunnen.

Inleiding

Mijn naam is Marlies van Lith. Voordat ik aan deze opleiding begon heb ik op het ROC te Nijmegen de opleiding tot onderwijsassistent gevolgd. Tijdens deze opleiding heb ik diverse keren stage gelopen op de Kom te Druten¹. Deze werkervaring heeft ertoe geleid dat ik graag meer verantwoordelijkheid wilde hebben dan je als onderwijsassistent hebt. Vandaar dat ik de pabo ben gaan volgen. Door middel van diverse stages in het regulier onderwijs en een buitenlandstage naar Zuid-Afrika, waar ik met diverse bijzondere leerlingen gewerkt heb, ben ik er achter gekomen dat ik het speciaal onderwijs interessant vind en dat iedere dag speciaal is. Vandaar dat ik de Masteropleiding tot gespecialiseerd leerkracht ben gaan volgen. Omdat het soort onderwijs van 'de Kom' me erg aansprak ben ik eenzelfde soort school gaan zoeken zodat ik meerdere scholen leerde kennen en erachter kon komen of dit onderwijs echt iets voor mij is. Ik loop nu stage op de Sint Maartenschool te Nijmegen.

Stageschool

De Sint Maartenschool is een cluster 3 school, wat inhoudt dat het een school is die zeer gespecialiseerd onderwijs biedt aan leerlingen met een lichamelijke en/of meervoudige beperking en aan leerlingen die langdurig ziek zijn. Op de Sint Maartenschool wordt speciaal onderwijs gegeven aan leerlingen in de basisschoolleeftijd. De school werkt intensief samen met de Sint Maartenskliniek omdat veel leerlingen zijn aangewezen op revalidatie. Onder schooltijd kan het zijn dat leerlingen fysiotherapie, muziektherapie, diervverzorging etc. hebben. Om te zorgen dat leerlingen toch de nodige instructie in de klas krijgen zijn er geblokte tijden waarop er dus geen therapie kan zijn.

De St. Maartenschool bestaat uit een peutergroep en vier teams. In alle klassen werken een leerkracht en onderwijsassistent samen en in sommige klassen is er nog hulp van een ZBO'er (Zorg Binnen Onderwijs) voor bijvoorbeeld het verschonen, helpen met werken, helpen met eten etc.

In de groep waar ik stage loop zitten 12 leerlingen in de leeftijd van elf t/m dertien jaar. Deze groep heet L5, dit is de leergerichte leerweg. In deze leerweg

¹ Dit is een school voor zeer moeilijk lerende kinderen en jongeren. 'De Kom' heeft een afdeling voor leerlingen die verstandelijk gehandicapt zijn en een lichamelijke handicap hebben.

wordt gewerkt met leerlingen van zeven tot veertien jaar. Er wordt gewerkt aan landelijk vastgestelde kerndoelen voor lichamelijk beperkte leerlingen en langdurig zieke leerlingen. Het onderwijs in dit team is gericht op aanvankelijk en voortgezet onderwijs en ontwikkelingsprocessen. Het leer- en vormingsaanbod wordt aangepast aan de hulpvraag van de leerling. Op dertien- of veertienjarige leeftijd stromen leerlingen uit deze groepen door naar andere vormen van regulier of voortgezet speciaal onderwijs. In mijn klas zitten acht schoolverlaters, de overige vier blijven nog een jaar langer. Dit omdat ze nog niet de juiste leeftijd hebben of om ze sociaal-emotioneel of didactisch nog sterker te maken.

In mijn groep werkt van maandag t/m donderdag dezelfde leerkracht en op vrijdag werkt er iemand anders. De onderwijsassistent is de gehele week aanwezig.

Motivatie

In dit onderzoek wil ik me gaan richten op de werkbaarheid van de weektaak tijdens het zelfstandig werken. Ik ben benieuwd of het voor alle leerlingen mogelijk is om hiermee te werken en of iedereen er baat bij heeft.

Ik vind het voor mezelf van belang om dit te onderzoeken omdat ik niet overtuigd ben van het werken met de weektaak. Worden een aantal leerlingen hierdoor niet 'gedwongen' om vast te zitten aan een bepaald schema terwijl ze dat niet op deze manier nodig hebben. Kunnen alle leerlingen wel plannen wanneer ze een taak willen uitvoeren? Door dit onderzoek te doen wil ik zicht krijgen op hoe leerlingen met de weektaak en het zelfstandig werken omgaan. Hoe kijken andere leerkrachten tegen het werken met een weektaak aan en wat vinden ze ervan.

Zelfstandig werken houdt naar mijn mening in dat leerlingen gedurende enige tijd zonder hulp van de leerkracht kunnen werken. Ik vind dit belangrijk voor leerlingen. Door middel van zelfstandig werken en misschien de weektaak, kunnen leerlingen hun eigen werk uitvoeren zonder hulp van anderen, waardoor ze leren om zelf oplossingen voor hun problemen te vinden. Door het zelfstandig werken denk ik dat leerlingen sneller initiatieven gaan nemen (ook op andere gebieden) doordat ze getraind worden om zelf dingen op te lossen, aan te pakken en niet afhankelijk te zijn van een leerkracht of iemand anders. Vooral voor leerlingen in het speciaal onderwijs vind ik dat van belang omdat zelfstandigheid ze in bepaalde situaties kan helpen in de maatschappij bijvoorbeeld tijdens werk of in een thuissituatie.

Zelfstandig werken voor de leerkracht vind ik onderdeel van het klassenmanagement. Het gaat om organisatorische, didactische en pedagogische vaardigheden die de leerkracht onder de knie moet krijgen om een klimaat voor leerlingen te creëren waarin leren en onderwijzen efficiënt samen kunnen plaatsvinden.

Met dit onderzoek hoop ik te bereiken dat ik op een manier leer onderzoeken die ik in de toekomst vaker zal gebruiken. Op de pabo heb ik al een keer een onderzoek gedaan in een groepje. Ik vond het leerzaam om op deze manier iets te bekijken. Meestal kijk je alleen vanuit je eigen gezichtsveld, maar door onderzoek uit te voeren bekijk je het van meerdere kanten. Hierdoor krijg je een breder zicht op het probleem of de vraag. Tevens ben ik niet overtuigd van het belang van het werken met de weektaak. Door middel van dit onderzoek wil ik zicht krijgen op hoe leerlingen omgaan met de weektaak en wat ze ervan vinden. Verder wil ik weten hoe andere leerkrachten het werken met de weektaak vinden.

Tot slot

In dit stuk heb ik mezelf voorgesteld en mijn motivatie voor dit onderzoek weergegeven. Nu dit duidelijk is, beschrijf ik in het volgende hoofdstuk wat de aanleiding van dit onderzoek was en de probleemstelling. Tevens zijn hierin de onderzoeksvraag en de deelvragen te lezen.

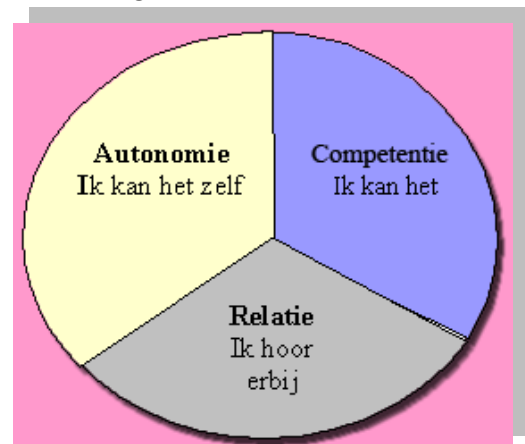

Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling.

In dit hoofdstuk laat ik zien wat mijn beweegredenen geweest zijn om dit onderzoek te starten en wat me bewogen heeft om dit thema aan te pakken. Tevens laat ik zien wat mijn onderzoeksvraag en deelvragen zijn.

Zelfstandig werken staat op basisscholen volop in de belangstelling. Dit komt voort uit de sterk toegenomen aandacht voor zorgverbreding, differentiatie en adaptief onderwijs. Het 'bevorderen van zelfstandigheid en zelfstandig werken' neemt in het onderwijs een belangrijke plaats in. Op veel scholen is het begrip zelfstandig werken of zelfstandigheid dan ook opgenomen binnen de algemene doelen. Dit is één didactische vorm waarmee de school kan werken. Het thema 'bevorderen van de zelfstandigheid' is binnen de Sint Maartenschool een centraal onderwerp. Er zijn diverse aandachtspunten geformuleerd voor het bevorderen van de zelfstandigheid van de leerlingen, zelfstandig werken is een onderdeel hiervan.

Op de Sint Maartenschool maken ze dagelijks gebruik van zelfstandig werken waardoor de leerkracht mogelijkheden tot differentiatie heeft. Leerlingen worden minder afhankelijk van de leerkracht en werken zelfstandig aan de lesstof. Hierdoor heeft de leerkracht meer tijd om leerlingen die extra hulp nodig hebben te begeleiden. Binnen het individueel gerichte onderwijs biedt dit mogelijkheden omdat er afgestemd kan worden op de instructie, verwerking en behoeften van de leerlingen. Er wordt vooral aandacht besteed aan de initiatieven en de zelfredzaamheid van de leerlingen. Er wordt geprobeerd om de autonomie van de leerlingen te vergroten en ze een zelfstandige werkhouding te laten ontwikkelen. Er wordt hard gewerkt aan het zelfstandig werken omdat dit voordelen voor de leerkrachten én de leerlingen heeft, maar ook omdat dit vanuit het ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschappen in het onderwijsbeleid is opgenomen.

Op de Sint Maartenschool werken leerlingen met een weektaak en een eigen rooster (bijlage 1 en 2). Op het eigen rooster staan tijden voor de therapie, gym, eventueel diervverzorging of hout- en metaalbewerking aangegeven. Iedere leerling heeft een eigen rooster en een weektaak hierbij. Bovenaan de weektaak staat het

aantal vakken dat de leerlingen per dag mogen plannen bijvoorbeeld op maandag 1x. Dat betekent dat hij maandag maar één keer zelfstandig hoeft te werken. In de linkerrij staat welke vakken ze moeten plannen. Zo moet er bijvoorbeeld vier keer spelling gedaan worden, dit betekent dat hij iedere dag spelling moet doen.

Het kan zijn dat er op bepaalde momenten slechts drie leerlingen in de klas zijn wanneer de anderen aan het gymmen zijn. De lichtgrijze vlakken zijn geblokte tijden. Dit betekent dat geen van de leerlingen op dat moment uit de klas kan zijn voor bijvoorbeeld therapie. Op deze momenten kan de leerkracht instructie van bijvoorbeeld rekenen of taal plannen. Toen mijn stage net gestart was, vond ik het heel chaotisch omdat eerst de ene leerling weg was, toen de andere. Langzaamaan werd dit steeds inzichtelijker omdat je per leerling op zijn of haar rooster kunt zien waar ze zijn of wat ze aan het doen zijn. Maandagochtend gaan leerlingen de planning maken voor de gehele week. Ze plannen zelf wanneer ze spellen, vrij lezen, topografie etc. gaan doen. De leerlingen moeten zich alleen houden aan het aantal dat er tussen haakjes achter staat (bijlage 2). Dit valt namelijk samen met hun individuele weekrooster. Ik merkte dat een aantal leerlingen het lastig vond om een hele week te plannen, omdat zij moeite hebben om ver vooruit te kijken en dit te kunnen overzien.

Voor een aantal leerlingen zal het goed zijn om van te voren te weten wanneer ze wat moeten doen, maar ik denk niet dat dit voor iedereen nodig is. Ik denk dat ze hierdoor vast gaan zitten in een bepaald patroon en wanneer er onverwacht iets gebeurt ze het moeilijk vinden om hun taak aan te passen.

Onderzoeksvraag

Hoe zetten leerkrachten de weektaak tijdens het zelfstandig werken in en hoe gebruiken leerlingen deze, sluit deze vorm bij de behoefte van alle leerlingen aan?

Subvragen

Onderzoek door middel van theoretische achtergrond en gesprekken met mentor.

1. Waar kan de weektaak eventueel ten koste van gaan?
2. Op welke manier werken de leerlingen van mijn klas zelfstandig en hoe zie ik dit terug binnen de weektaak?

Observaties en enquête van leerlingen.

3. Hoeveel tijd hebben leerlingen voor het plannen nodig?
4. Wat doen leerlingen als ze niet verder kunnen met plannen?
5. Hoe vinden leerlingen het werken met de weektaak?

Enquête en gesprekken met leerkrachten van de St. Maartenschool.

6. Wat hebben leerlingen nodig om zelfstandig te werken?
7. Is de weektaak een werkvorm waar alle leerlingen mee overweg moeten kunnen?
8. Welke visie heeft de St. Maartenschool betreft de weektaak?

De gewenste situatie zou zijn dat leerlingen in de leeftijd van 7/8 jaar (in het regulier onderwijs) vijfenveertig minuten zelfstandig kunnen werken. Dit houdt in dat ze probleemoplossend kunnen werken, zowel praktisch bijvoorbeeld potlood slijpen, gum vragen als inhoudelijk, zoals vragen kunnen stellen aan een medeleerling (Zon & Beker, 2006).

Tevens zou het gewenst zijn wanneer er voor iedere leerling een weektaak gericht op zijn leerstijl is. Iedere leerling kan zo op zijn eigen manier leren. Voor een aantal leerlingen zal een weektaak niet nodig zijn, omdat zij goed kunnen plannen wanneer ze welk vak gaan doen, zonder dat ze het op papier invullen. Op deze manier wordt het onderwijs nog meer afgestemd op de individuele leerling.

Tot slot

De beweegredenen om dit onderzoek te starten zijn in dit hoofdstuk aan de orde gekomen. Ook is mijn onderzoeksvraag beschreven en de bijbehorende deelvragen. In het volgende hoofdstuk is te lezen welke literatuur ik geraadpleegd heb en de onderbouwing van diverse begrippen.

Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing.

In dit hoofdstuk laat ik zien welke theorie ik bestudeerd heb en welke bronnen ik daarbij geraadpleegd heb. Woorden als zelfstandig werken, zelfstandigheid, afspraken, uitgestelde aandacht, voorbereiding, organisatie, adequate opdrachten, evaluatie van het proces en de inhoud en de weektaak zal ik hierin gebruiken en uitleggen.

Zelfstandig werken

Zelfstandig leren werken op school is een onderdeel van zelfstandigheidvorming. Er wordt gesproken van **zelfstandig werken** als de leerlingen werken zonder directe begeleiding van de leerkracht. De leerlingen zijn een bepaalde periode aan het werk zonder hulp of controle van de leerkracht. Dat leerlingen onafhankelijk van de leerkracht werken betekent niet dat de leerlingen ook onafhankelijk van elkaar werken. Ze kunnen elkaar om hulp vragen en helpen.

Een van de belangrijkste doelen van opvoeding en onderwijs is leerlingen helpen zelfstandig te worden en zelf verantwoordelijkheid te dragen. **Zelfstandigheid** begint al op een jonge leeftijd in de thuissituatie. Ouders moedigen hun peuters aan om dingen zelf te doen. Bijvoorbeeld zelf met een vork een boterham eten, zelf tandenpoetsen etc. Op school wordt geleerd stap voor stap zelf verantwoordelijkheid te dragen en minder afhankelijk te worden van hulp van de leerkracht. Zelfstandig zijn vraagt een actieve houding die leerlingen alleen verkrijgen als ze zich prettig en veilig voelen. Hiervoor is de sfeer in de groep belangrijk. Wanneer leerlingen weten dat ze worden geaccepteerd door de leerkracht en door andere leerlingen dan kunnen ze zich veilig gaan voelen (Förre & Janssen, 2001).

Volgens Vygotskij (Oers, 1994) vervullen de leerkrachten hun rol in de zone van naaste ontwikkeling. Deze vormen het uitgangspunt voor zinvol en ontwikkelingsbevorderend leren wanneer een leerling zaken nog niet aankan. De opvoeder dient dit dan voor zijn rekening te nemen. Kwaliteiten die vereist zijn voor zelfstandigheid is een zaak van opvoeders én leerlingen. Hiermee worden leerlingen zelfstandig gemaakt in maatschappelijk opzicht. Er kan eigenlijk pas van goed onderwijs gesproken worden wanneer het onderwijs erin slaagt om alle leerlingen deze zelfstandigheid in gepaste vorm te doen verweven (Oers, 1994).

Om zelfstandig te kunnen werken is zelfvertrouwen nodig. Bij het zelfstandig werken is verantwoordelijkheid geven erg belangrijk. Leerkrachten moeten een deel van hun verantwoordelijkheid overdragen aan leerlingen. Dit is niet altijd gemakkelijk, veel leerkrachten zijn gewend klaar te staan voor leerlingen die niet verder kunnen en zijn geneigd om problemen voor hen op te lossen (Förrer & Janssen, 2001).

Voor zelfstandig werken moet je een aantal vaardigheden beheersen die in de loop van de basisschooltijd steeds beter ontwikkeld worden namelijk; zelf werk inplannen, een goede aanpak kiezen en zelf bedenken wat je het beste kunt doen wanneer je een probleem tegenkomt. Leerlingen kunnen een aantal opdrachten krijgen waarbij ze zelf de volgorde mogen kiezen. Hierbij kunnen ze een rooster van de dag of week krijgen waarin bepaalde tijden gereserveerd worden voor zelfstandig werken. Ook het niveau van de taken die de leerlingen maken kan variëren (Förrer & Janssen, 2001). De basis van de zelfstandigheid sluit aan bij het feit dat leerlingen zelf willen ontdekken en actief bezig willen zijn. Zelfwerkzaamheid is hetzelfde als zelfstandigheid. Door actief probleemoplossend leren krijgen leerlingen betere begripsvorming en denkstructuren. Leerlingen zijn actiever tijdens de lessen. Dit kan ervoor zorgen dat de beschikbare leertijd effectief en efficiënter gebruikt wordt. De leerkracht moet hiervoor wel de opbouw van de leerstof en de ontwikkeling van de leerlingen kennen. Om zelfstandigheid het beste te kunnen benutten is hier een planmatige ontwikkeling voor nodig. **Zelfstandigheid** is dat leerlingen leren om zelf verantwoordelijk te zijn voor eigen plannen en activiteiten. Voor hun eigen handelen. Ze moeten zelf kiezen, doelen stellen, weten wat ze willen leren, initiatief durven nemen en plannen maken en uitvoeren. Tevens moeten ze een taakverdeling kunnen maken en om hulp durven vragen. Hierdoor krijgen leerlingen de kans om zelf problemen op te lossen en leren ze creatief denken en handelen (Leferink, 1996).

Gevolgen voor de leerlingen

Voor leerlingen houdt zelfstandig werken in dat er vooraf **afspraken** gemaakt moeten worden. Stap voor stap zal dit proces aangeleerd moeten worden. Een afspraak kan betrekking hebben op bijvoorbeeld het naar de wc gaan, wat mogen leerlingen aan materiaal zelf pakken, hebben ze bepaalde taken zoals het uitdelen van materialen? Bij deze afspraken is het ook belangrijk om door te spreken wat

leerlingen moeten doen wanneer ze iets niet begrijpen. Bijvoorbeeld nog een keer goed de opdracht doorlezen, verder gaan met een volgende vraag of hulp vragen aan een ander leerling (Maters & Fransen, 1995).

Daarnaast moeten leerlingen leren om te gaan met **uitgestelde aandacht**. Ze krijgen wel aandacht, maar niet op de momenten dat zij dat willen hebben. De leerkracht kan bijvoorbeeld bezig zijn met instructie of observatie. Door middel van een stoplicht kan aangegeven worden of de leerkracht beschikbaar is of niet. Voordat de leerlingen beginnen is het noodzakelijk om te vertellen hoelang ze zelfstandig moeten werken en of ze andere leerlingen wel om hulp mogen vragen (Maters & Fransen, 1995).

Gevolgen voor de leerkracht

De leerkracht moet zich goed **voorbereiden** omdat materiaal bijvoorbeeld zichtbaar en gemakkelijk pakbaar op een vaste plek klaar moet liggen. Volgens Maters & Fransen (1995) wordt het zelfstandig werken duidelijker voor de leerlingen door de **organisatie** van de leerkracht. De leerkracht zal bijvoorbeeld het symbool voor uitgestelde aandacht zichtbaar in de groep moeten hangen en leerlingen die zich niet aan de afspraken houden hierop aanspreken. Maters & Fransen (1995) vinden het van belang om de rol van de leerkracht voorspelbaar te laten zijn voor de leerlingen. Voordat er gewerkt kan worden, is het belangrijk om als leerkracht **adequate opdrachten** te bedenken waarbij de materialen op bruikbaarheid getest zijn voor zelfstandig werken. Er kan bijvoorbeeld gekeken worden of de leerling de opdracht alleen of samen kan doen, is er genoeg variatie in de opdrachten, zijn ze overzichtelijk, duidelijk en passen ze bij de leerling. Differentiëren op verschillende niveaus kan door rekening te houden met de hoeveelheid stof of de tijd. Tijdens het rondlopen kan er rekening gehouden worden met een vaste looproute waardoor leerlingen weten wanneer ze aan de beurt zijn voor hulp (Maters & Fransen, 1995).

Ten slotte is de **evaluatie van het proces en de inhoud** belangrijk. Wat inhoudt dat er met de leerlingen besproken wordt hoe ze het vonden gaan, waar ze tegenaan liepen en hoe ze dat eventueel hebben opgelost. Wat zouden ze een volgende keer anders doen? Hoe wordt werk gecontroleerd, kijken ze dit zelf na, wordt het klassikaal besproken of controleert de leerkracht alles? (Maters & Fransen, 1995).

Weektaak

De weektaak is een didactische werkvorm die gebruikt wordt om bepaalde onderwijsdoelen te bereiken. Juist het inzicht in het totaal maakt de taak tot een uitdagend instrument. Taakopdrachten komen voort uit alle vakgebieden. Het is onmogelijk om deze dagelijks of iedere week allemaal te gebruiken, maar de taak beperken tot bijvoorbeeld alleen zaakvakken levert niet de bijdrage tot het doel van zelfstandig leren. Die doelstelling nastreven is wel de enige goede manier tot voorbereiding op het vervolgonderwijs (Röhner & Wenke, 2002). Tijdens het zelfstandig werken aan de weektaak maken leerlingen zelf de keuze van het leerstofonderdeel dat verwerkt moet worden. Daarom moet de introductie van nieuwe leerstof nooit direct voorafgaan aan de periode van zelfstandig werken. Opdrachten die thuishoren in de fase van begeleide oefening horen niet in de taak thuis. Vanzelfsprekend begint ook dit proces met een periode van uitgestelde aandacht (Röhner & Wenke, 2002).

Het werken met dag- en weektaken houdt in dat leerlingen aan het begin van een dag of week een aantal opdrachten plannen. In het dagrooster zitten 'bloktijden' waarin de leerlingen aan hun geplande taken kunnen werken met de mogelijkheid dit samen met anderen te doen. Leerlingen kunnen op hetzelfde tijdstip met verschillende activiteiten bezig zijn. De leerkracht helpt de leerlingen te leren plannen en het leren doorwerken aan een taak bijvoorbeeld door korte instructiemomenten, maar vooral door een rol als 'coachend begeleider' aan te nemen (Oers, 1994).

Tot slot

Nu duidelijk is welke theorie ik bestudeerd heb valt in het volgende hoofdstuk te lezen welke onderzoeksinstrumenten ik ga inzetten. Dit om een antwoord te vinden op de deelvragen.

Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie.

In dit hoofdstuk laat ik zien welke invalshoeken ik ga inzetten om antwoord te geven op de deelvragen en onderzoeksvraag. De onderzoeksinstrumenten en de bronnen die ik hierbij gebruik licht ik toe.

De opbouw van mijn onderzoek

Ik heb diverse onderzoeksmiddelen gebruikt om antwoorden te verkrijgen op de deelvragen van dit onderzoek. Hiervoor ben ik eerst gaan nadenken wat ik al van het onderwerp af weet. Wat vind ik van het werken met de weektaak en van zelfstandig werken. Toen ik dit voor mezelf op een rijtje had, ben ik begonnen met het zoeken van literatuur. Ik ben op zoek gegaan naar literatuur over zelfstandig werken en de weektaak, welke vaardigheden zijn er nodig voor zelfstandig werken en wat zijn de gevolgen voor de leerlingen en voor de leerkrachten.

Op de Sint Maartenschool heeft een groepje leerkrachten nagedacht over het zelfstandig werken met de weektaak en hoe dit ingevoerd kon worden. Zij hebben literatuur gezocht en een onderbouwing geschreven. Deze heb ik bekeken om meer te weten te komen over de standpunten van de school.

Voor de triangulatie maak ik gebruik van een literatuurstudie, interviews, observaties en enquêtes. Om deze onderzoeksmiddelen betrouwbaar en valide te houden lees ik diverse literatuur en ga ik in gesprek met meerdere leerkrachten. Een aantal keer observeer ik het plannen en het zelfstandig werken en ik neem de enquêtes bij meerdere leerlingen af. Dit doe ik bij de leerlingen uit mijn stagegroep. Ik zal rekening houden met ethische kwesties doordat ik de resultaten eerlijk en betrouwbaar weergeef. De privacy van de diverse leerlingen en leerkrachten zal ik waarborgen door zuiver met de gegevens om te gaan en namen aan te duiden met initialen.

1. Literatuurstudie, deelvraag 6, 8.

Om deze deelvragen te kunnen beantwoorden ga ik de literatuur over zelfstandig werken en weektaken bestuderen. Ik maak hierbij gebruik van boeken, artikelen en internet. Voor deelvraag 8 gebruik ik de onderbouwing die een aantal leerkrachten van de Sint Maartenschool geschreven heeft.

2. Interview met mijn mentor en andere leerkrachten van de Sint Maartenschool, deelvraag 1, 6, 7.

Om antwoord te krijgen op deze deelvragen ga ik mijn mentor en de leerkrachten van de Sint Maartenschool, team 4 interviewen. Ik kies voor de leerkrachten van team 4 die in de leerweg werken omdat ik hier zelf ervaring mee heb en weet hoe deze leerlingen werken. Ik stel vragen aan de leerkrachten over het werken met de weektaak in combinatie met zelfstandig werken. De vragen hebben vooral betrekking op de vraag wat leerlingen nodig hebben om zelfstandig te werken en of ze vinden dat alle leerlingen er mee overweg moeten kunnen. We gaan in gesprek over wat de leerkrachten van de weektaak vinden, waar denken ze dat het ten koste van gaat en wat vinden ze dat leerlingen nodig hebben om zelfstandig te werken. Ook gaan we in gesprek of ze het een werkvorm vinden die voor alle leerlingen geschikt is. Ik ga met deze leerkrachten in gesprek omdat ze veel ervaring hebben met deze onderwerpen doordat ze op diverse scholen gewerkt hebben.

Om me voor te bereiden op de interviews heb ik het boek van Kallenberg (2007) gebruikt.

3. Observeren van leerlingen tijdens het plannen en zelfstandig werken, deelvraag 2, 3, 4.

Ik wil kijken hoelang de leerlingen nodig hebben om te plannen en wat ze doen wanneer ze niet verder kunnen. Door drie keer het plannen van de weektaak en drie keer het zelfstandig werken te observeren zorg ik ervoor dat het onderzoek valide en betrouwbaar blijft. Door de leerlingen uit mijn klas te observeren, wil ik erachter komen hoe ze omgaan met de weektaak. Gebruiken ze deze nog tijdens het zelfstandig werken door er bijvoorbeeld op terug te kijken wat ze moeten doen.

Ik heb ervoor gekozen om alleen in mijn eigen groep te observeren omdat het kan zijn dat ik een vertekend beeld krijg van leerlingen in een andere groep. Dit kan komen doordat leerlingen meer bezig zijn met een ander, onbekend persoon, in de klas dan met de weektaak of met zelfstandig werken waardoor het langer kan duren dan wanneer ze er gewoonlijk mee werken.

Voor inhoudelijke tips heb ik de boeken van Kallenberg (2007) en Janson & Memelink (2005) geraadpleegd.

4. Enquête voor leerlingen, deelvraag 4, 5, 6.

Om een concreet antwoord te krijgen van de leerlingen maak ik gebruik van een enquête (bijlage 3) met meerkeuzevragen en een ja/nee vraag. Hierdoor wordt duidelijk op papier hoe de leerlingen het werken met de weektaak ervaren. Deze enquête vullen alleen de leerlingen van mijn klas in omdat ik de observatie ook alleen in mijn klas doe. Hierdoor sluit de enquête goed aan op de observatie en wordt de uitslag meer betrouwbaar. Ik heb gekozen voor gesloten vragen en een stippellijntje waar de leerlingen zelf eventueel nog iets in kunnen vullen. Door het niveau van de leerlingen maak ik maar één keer gebruik van een open vraag omdat dit lastig voor ze is, nu liggen de antwoordmogelijkheden vast. De enquête heb ik schriftelijk, klassikaal, afgenomen.

Voor deze enquête heb ik het boek van Kallenberg (2007) geraadpleegd.

Tot slot

In dit hoofdstuk heeft u kunnen lezen voor welke onderzoeksinstrumenten ik gekozen heb en waarom. Welke methode en middelen ik hiervoor gebruik en welke afwegingen ik heb gemaakt. In het volgende hoofdstuk laat ik zien welke resultaten en antwoorden ik gevonden heb en wat dit inhoudt. In het volgende hoofdstuk zal ik beschrijven welke antwoorden ik gevonden heb en wat deze resultaten voor mijn onderzoek betekenen.

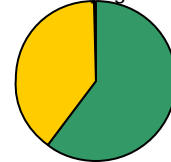
Hoofdstuk 4: Data analyse en resultaten.

In de datapresentatie zijn de cijfers en uitkomsten van mijn onderzoek te lezen, in de data-analyse verwerk ik mijn conclusie en interpretaties.

Datapresentatie

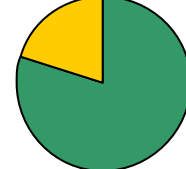
Drie leerkrachten vinden de weektaak ten koste van de effectieve leertijd gaan. Twee leerkrachten vinden de structuur die de weektaak biedt, compenseren met de tijd die de leerlingen erover doen.

Drie van de vijf leerkrachten vinden de weektaak ten koste van de effectieve leertijd gaan.

Vier zijn het er niet mee eens dat alle leerlingen met de weektaak overweg moeten kunnen. Eén leerkracht vindt dit niet prettig werken en krijgt er een chaotisch gevoel van.

Vier van de vijf leerkrachten vinden dat niet iedereen met de weektaak overweg moet kunnen.

Toch vinden ze het werken met de weektaak ook positieve kanten hebben. Eén leerkracht vindt dat alle leerlingen met de weektaak overweg dienen te kunnen. Zij vindt dit rust en structuur geven waardoor zij meer tijd voor begeleiding en instructie heeft.

Tijdens het plannen van de weektaak gaat de helft van de klas na twee minuten de spullen pakken voor het zelfstandig werken. Eén leerling heeft een probleem met zijn weektaak en vraagt na drieënhalve minuut om hulp, hierdoor is een andere leerling afgeleid en gaat pas na zeven minuten aan de slag. Op donderdag pakken tien leerlingen binnen vijf minuten de juiste spullen op tafel. Eén leerling pakt haar weektaak om te kijken wat ze moet doen. Twee leerlingen zijn gymmen.

Tijdens de tweede observatie gebruiken acht leerlingen dezelfde weektaak waardoor ze binnen vijf minuten aan de slag zijn. Twee leerlingen overleggen eerst en gaan na zes minuten aan de slag. Een andere leerling kijkt nog een halve minuut voor zich uit en pakt zijn leesboek, uiteindelijk gaat deze jongen na twaalf minuten met het juist werk aan de slag. Het zelfstandig werken op donderdag komt snel op gang. Twee leerlingen kijken terug op de weektaak.

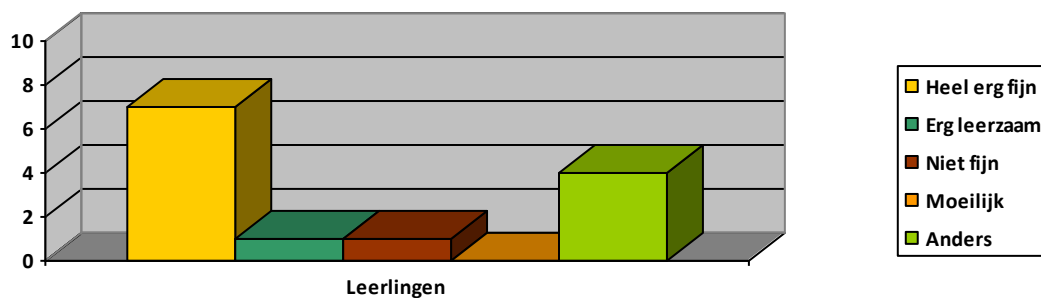
Na de derde observatie gebruiken tien leerlingen dezelfde weektaak en hebben ze in vijf minuten de spullen gepakt. Eén leerling is gymmen en een andere

kijkt zes minuten lang voor zich uit waardoor hij pas na tien minuten aan de slag is. Donderdag zijn de leerlingen weer snel aan de gang. Eén leerling gebruikt zijn weektaak nog om terug te kijken.

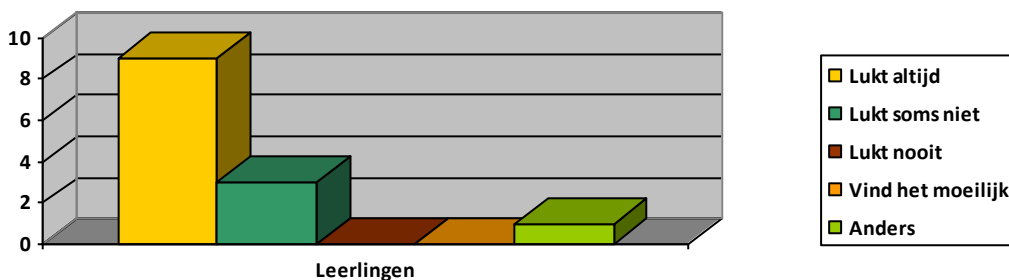
De enquêtes van twaalf leerlingen uit mijn stageklas zijn te vinden in bijlage 4. De leerlingen konden naast de gegeven antwoorden ook de optie 'anders' invullen. Hierdoor is het mogelijk dat het totaal groter is dan het aantal leerlingen.

1. Hoe vind je het werken met de weektaak?

- Optie 'anders':
- Fijn, maar jammer dat er geen keuzevrijheid is.
 - Leuk en soms leuk.
 - Saai.

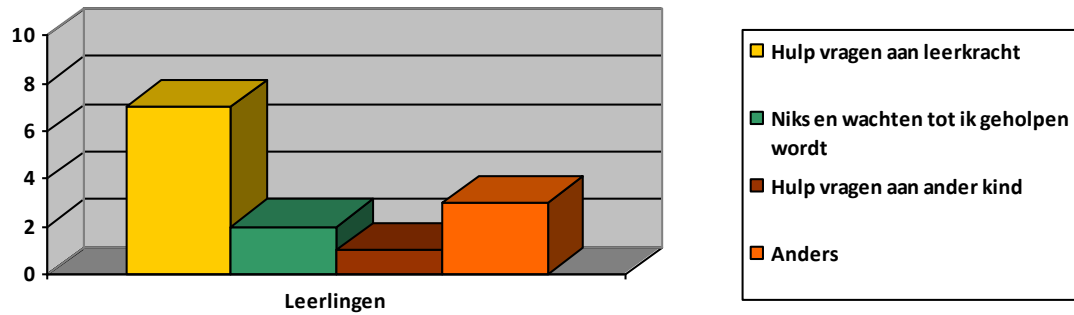
2a. Kun je de weektaak altijd zonder hulp invullen?

- Optie 'anders':
- Makkelijk.

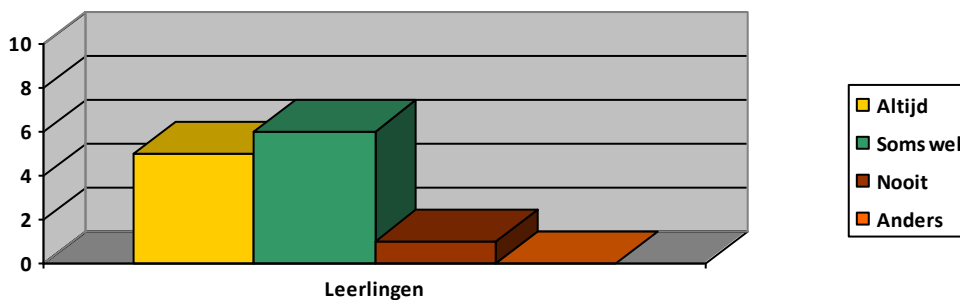

2b. Wat doe je als het even niet lukt?

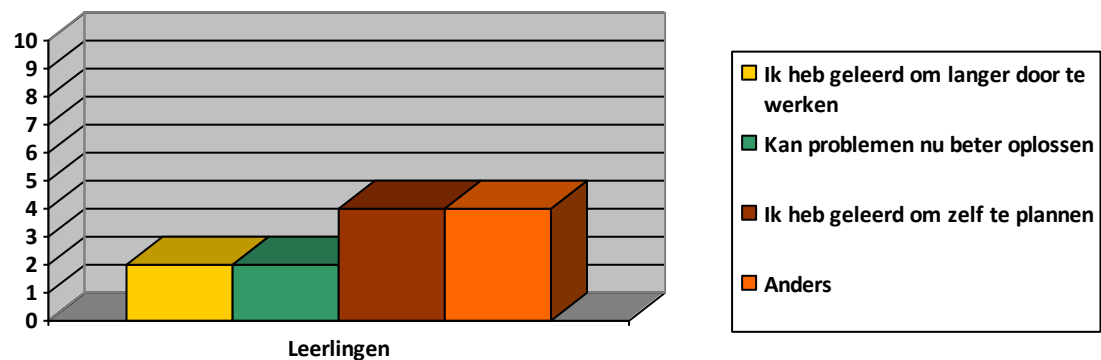

- Optie 'anders':
- Lukt altijd.
 - Hulp vragen aan een leerkracht.

3. Gebruik je na maandag je weektaak nog om te kijken wat je moet doen?

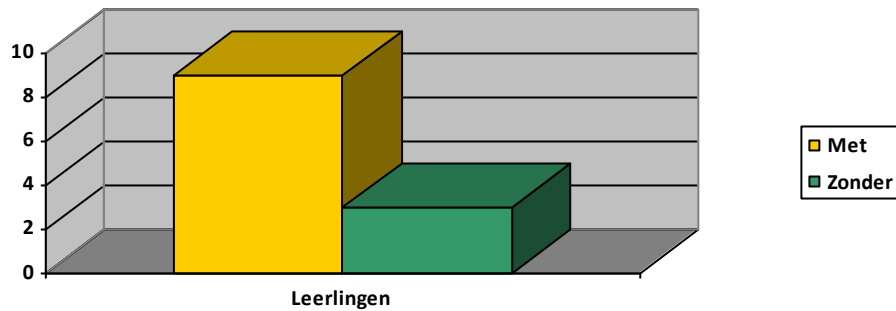
4. Heb je door de weektaak zelfstandiger leren werken?

- Optie 'anders':
- Twee hebben niet zelfstandig leren werken.
 - Niet veel van geleerd.
 - Valt wel mee.

5. Werk je liever met een weektaak of zonder een weektaak?

Optie 'anders':

Met weektaak	- Dan mag ik iets anders doen dan de leerkracht zegt.- Ik hoef geen hulp te vragen aan anderen.- Geeft me meer hulp.- Geeft me structuur.- Ik kan mijn werk zelfstandig plannen.- Ik ben er zelfstandiger door geworden.- Ik vind het fijn en kan er beter door werken.
Zonder weektaak	- Dat is makkelijker.- Dat is fijner.- Ik vind het stom.

Data-analyse

1. Interview met leerkrachten en mijn mentor van de Sint Maartenschool.

Waar gaat de weektaak ten koste van, is dit een vorm waar alle leerlingen mee overweg moeten kunnen en wat is er nodig om zelfstandig te werken waren vragen bij het afgenomen interview.

Drie van de vijf leerkrachten geven aan dat het voor een aantal leerlingen die minder snel zijn met het invullen van de weektaak, het ten koste kan gaan van de effectieve leertijd. Omdat leerlingen door therapieën al veel lestijd missen, vinden de leerkrachten effectieve leertijd een belangrijk punt. Een bovenbouwleerkracht geeft aan dat hij het extra belangrijk vindt, omdat de meeste leerlingen in de bovenbouwgroep dit jaar het laatste jaar op de Sint Maartenschool zitten. Voor hen is het belangrijk om nog een zo hoog mogelijk niveau te bereiken. Een aantal leerkrachten hebben leerlingen in de klas die bijvoorbeeld snel afgeleid zijn en veel om zich heen kijken. Wanneer deze leerlingen langere tijd doen over het invullen van de weektaak, gaat dit van de tijd om zelfstandig te werken af. Leerling Je. uit mijn

stageklas heeft zijn doelstellingen niet meer bij het leren liggen, maar hij moet het wel onderhouden. Wanneer hij de weektaak ziet en deze moet invullen, wordt hij al overprikkeld en raakt hij snel gefrustreerd. Hij ziet een overzicht van wat hij 'MOET' doen die week. De twee leerkrachten die aangeven dat ze de weektaak nergens ten koste van vinden gaan, vinden dat door de structuur van de weektaak deze tijd gecompenseerd wordt.

Op de vraag wat de leerlingen nodig hebben om zelfstandig te werken dan noemen de leerkrachten allemaal dat het van belang is dat leerlingen weten waar ze de materialen kunnen vinden en dat ze weten wat ze moeten doen wanneer ze niet verder kunnen. Ook vinden ze dat de leerkracht in samenwerking met de leerlingen regels en afspraken moet maken die regelmatig herhaald en consequent nageleefd worden.

Doordat ze leerlingen handvatten geven wat ze kunnen doen wanneer ze niet verder kunnen, wordt de uitgestelde aandacht getraind. Een leerkracht benoemt dat hij het belangrijk vindt om aan het eind van het zelfstandig werken te evalueren hoe het ging en hoe leerlingen het zelf vonden gaan. De andere vier leerkrachten stemmen hier mee in. Hier kunnen de leerlingen van leren en volgende keer veranderen wat nu minder goed ging.

Bij deze laatste deelvraag zijn vier van de vijf leerkrachten het er mee eens dat niet alle leerlingen met de weektaak overweg hoeven te kunnen. Een aantal leerlingen hebben moeite met het vragen van hulp en wanneer ze vastlopen is het moeilijk voor hen om de behoefte aan aandacht uit te stellen. Leerling H. uit mijn stageklas kan bijvoorbeeld niet op het idee komen om een medeleerling om hulp te vragen, door te gaan met een volgende opdracht of zijn vrijleesboek te pakken en zal dus passief blijven wachten op hulp. Deze leerling is gebaat bij veel structuur en duidelijkheid. Voor hem zou het goed zijn om een vaste planning aan te houden. Ook voor L. kan het fijn zijn om zonder weektaak te werken, omdat ze het met de weektaak lastiger vindt wanneer er twee vakken gewisseld worden of wanneer er iets uitvalt. Ze zit snel vast in een patroon en raakt in paniek als er iets verandert. Wanneer er per dag verteld wordt wat er gaat gebeuren, is ze zichtbaar rustiger en is het minder erg wanneer er iets verandert in de planning van haar dag. Voor leerling M. is het wel van belang om de weektaak te blijven gebruiken omdat hij anders te snel zijn werk afwerkt. Nu ziet hij op de Time Timer staan hoelang hij de tijd heeft voor een activiteit en weet hij dat hij deze tijd ook moet benutten. Een nieuwe

leerkracht vindt de weektaak niet prettig werken. Zij vindt het lastig te overzien wat leerlingen doen, waar ze zijn en met welk vak ze aan het werk zijn. Ze krijgt er een chaotisch gevoel van. De leerkracht die vindt dat alle leerlingen met de weektaak moeten werken, geeft aan dat dit is om rust en structuur in de klas aan te brengen. Zij heeft hierdoor meer tijd om andere leerlingen instructie te geven en te begeleiden.

Het positieve punt van het werken met de weektaak vinden de leerkrachten dat leerlingen leren te plannen wanneer ze wat moeten doen. Wanneer ze naar het (speciaal) voortgezet onderwijs gaan, zullen ze dit ook met hun huiswerk moeten doen. Dit is dan een goede voorbereiding om structuur en duidelijkheid in het werk aan te brengen.

2. Observeren van leerlingen tijdens het plannen en zelfstandig werken.

Door middel van observaties heb ik antwoord gekregen op de vraag hoe leerlingen zelfstandig werken en hoe ik dit terugzie binnen de weektaak. Hoeveel tijd is er nodig en wat doen leerlingen wanneer ze niet verder kunnen.

Wanneer leerlingen geen problemen ondervinden met het plannen van de weektaak gaan ze over het algemeen snel aan het werk. Wanneer leerlingen echter wel problemen ondervinden blijkt uit de observatie dat het lang duurt voordat ze om hulp vragen. In één geval is dit helemaal niet gebeurd en is de leerkracht erachter gekomen doordat hij een rondje liep langs alle leerlingen. Hierbij heeft de leerling wel uit zichzelf een leesboek gepakt. Een andere leerling is snel afgeleid waardoor hij vaker gestimuleerd zal moeten worden om door te werken.

De uitgewerkte observatie is te lezen in bijlage 5.

3. Enquête voor leerlingen.

Wat doen leerlingen als ze niet verder kunnen met plannen, hoe vinden ze het werken met de weektaak en wat hebben ze nodig om zelfstandig te werken waren onderwerpen die in de enquête voorkwamen.

Het blijkt dat de meeste leerlingen het werken met de weektaak fijn vinden op drie leerlingen na. De gegeven argumenten zijn dat ze het makkelijker vinden, zelfstandiger erdoor geworden zijn en ze vinden het fijn dat ze zelf kunnen plannen wanneer ze iets doen. De meeste vinden het gemakkelijk om in te vullen, slechts een enkeling die af en toe problemen heeft en wacht tot hij/zij geholpen wordt. Als

afsluiting praten we kort over deze enquête. Als antwoord op mijn vraag wat leerlingen nodig hebben om zelfstandig te werken, geven ze aan dat ze de weektaak hier handig voor vinden. Tevens geven drie leerlingen aan dat het handig is om te weten waar ze de spullen kunnen pakken en terugleggen wanneer ze klaar zijn. Dit geeft ze duidelijkheid, structuur en het vertrouwen dat ze zelfstandig zijn.

Tot slot

Nu de resultaten op papier staan en de conclusies en interpretaties zijn getrokken heb ik het antwoord op de onderzoeksvraag gevonden. In het volgende hoofdstuk zullen de conclusies en aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek beschreven worden.

Hoofdstuk 5: Conclusies.

In dit hoofdstuk trek ik conclusies en zullen aanbevelingen gedaan worden naar aanleiding van mijn onderzoek. Deze aanbevelingen worden onderbouwd met literatuur in combinatie met de gevonden resultaten. Tevens beschrijf ik aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek.

Conclusies en aanbevelingen.

Na de onderbouwing van de Sint Maartenschool gelezen te hebben ben ik erachter gekomen dat er diverse criteria moeten zijn voordat een werkvorm daadwerkelijk zelfstandig werken genoemd kan worden. De leerkracht en de leerlingen moeten hier beide aan werken. Toen ik de literatuur voor de weektaak aan het bekijken was, kwam ik erachter dat dit veelal op het regulier onderwijs gericht is. Daar zijn diverse manieren voor om een weektaak vorm te geven. Voor het speciaal onderwijs is hier minder over beschreven en de weektaak die de Sint Maartenschool gebruikt, is per leerling verschillend. Dit komt door de diverse roosters van de leerlingen en het individuele onderwijs.

Over zelfstandig werken is er erg veel literatuur en leerlingen kunnen op hun eigen niveau zelfstandig zijn en door middel van oefening steeds een stapje verder komen. In de literatuur ben ik geen specifieke aanpak tegengekomen wanneer leerlingen niet met de weektaak overweg kunnen. Dit staat ook niet beschreven in de onderbouwing van de Sint Maartenschool. Ik vond dat er weinig literatuur over de weektaak te vinden was, terwijl veel scholen hiermee werken. Voor vervolgonderzoek kan het wenselijk zijn om hier dieper op in te gaan.

Uit mijn onderzoek komt naar voren dat het merendeel van de leerlingen het werken met de weektaak fijn vinden. Ze ervaren er houvast, structuur en duidelijkheid aan. Drie van de vijf leerkrachten geven echter aan dat ze vinden dat de effectieve leertijd eronder te lijden heeft. Vooral in de bovenbouwgroepen is dit een heikel punt omdat een aantal van deze leerlingen het laatste jaar op de Sint Maartenschool zitten. Ze moeten een zo hoog mogelijk niveau zien te bereiken in verband met het vervolgonderwijs dat ze gaan volgen. Naar aanleiding van het onderzoek zou het goed zijn om te onderzoeken hoe een andere cluster 3 school hiermee omgaat.

Naar aanleiding van het interview met vijf leerkrachten waarvan er vier leerkrachten het er niet mee eens zijn dat álle leerlingen met de weektaak overweg moeten kunnen, kan het voor de school, team 4 van de Sint Maartenschool goed zijn om vervolgonderzoek te doen naar een andere manier van plannen van de week. Dit kan gericht zijn op de leerstijl van de leerlingen of de handicap.

Eén nieuwe leerkracht gaf aan het werken met de weektaak chaotisch en onoverzichtelijk te vinden. Toch zijn volgens Röhner & Wenke (2002) het oplossen van de **inhoudelijke problemen** vaak gecompliceerder. Leerlingen moeten zich in willen zetten voor de taak en wanneer die bereidheid er is, is er sprake van motivatie. Bij een leerling in mijn stageklas, Je, wordt dit lastig. Leren is geen doel meer voor hem waardoor hij niet gemakkelijk te motiveren is. Voor hem zal er een andere manier gezocht moeten worden om hem toch te blijven stimuleren en plezier te laten houden in het leren. De leerkracht moet het taakwerk aanpassen aan het niveau van de leerlingen (Röhner & Wenke, 2002).

Om de leerlingen mede-eigenaar te maken en de leerkrachten wat te ontlasten kan er gekozen worden voor **gedeelde verantwoordelijkheid**. Dit houdt in dat leerlingen zelf verantwoordelijk gesteld worden voor de organisatie en het beheer van materialen. Omdat leerling Je. van klusjes houdt zou dit eventueel een taak voor hem kunnen zijn (Röhner & Wenke, 2002)

Uit de observaties bleek dat een aantal leerlingen na het plannen van de weektaak snel konden starten met het **zelfstandig werken**. Een paar leerlingen konden dit niet en vroegen ook niet om hulp. De leerkracht kwam na tien minuten langs om te kijken of iedereen aan de slag was. Deze leerlingen kregen na tien minuten hulp terwijl een afwachtende houding bij het hun **ziektebeeld** past. Op de Sint Maartenschool is het voor zelfstandig werken belangrijk om bewust te zijn van het ziektebeeld van een leerling en de mogelijke gevolgen hiervan in de leervoorwaardelijke sfeer. Een leerling moet beschikken over vaardigheden in de leervoorwaardelijke sfeer om het zelfstandig werken te kunnen ontwikkelen. Per leerling zal bekeken moeten worden wat de beginsituatie is, wat de verwachtingen zijn en op welke manier aan deze verwachtingen voldaan kunnen worden (onderbouwing Sint Maartenschool).

Volgens Vygotskij is het uitgangspunt voor zinvol en ontwikkelingsbevorderend leren wanneer een leerling zaken nog niet aankan dat de opvoeder dit dan voor zijn rekening neemt (Oers, 1994).

Tijdens mijn observaties verliep het zelfstandig werken lekker. Ik heb gemerkt dat leerlingen door de week weinig terugkijken op de weektaak om te zien wat ze moeten doen. Opmerkelijk hierbij is dat vijf leerlingen op de enquête aangeven altijd terug te kijken op de weektaak. Zes leerlingen doen dit soms en maar één leerling geeft aan dit nooit te doen. Tijdens mijn observaties kwam ik erachter dat één, hooguit twee leerlingen teruggekeken hebben op hun weektaak. De meeste leerlingen gebruiken al drie weken dezelfde weektaak waardoor ze waarschijnlijk al weten wat ze wanneer gaan doen. Voor vervolgonderzoek kan er gekeken worden hoe leerlingen de weektaak gebruiken wanneer er onverwacht iets is veranderd in hun rooster.

Bij het plannen van de weektaak op maandagochtend liep het niet allemaal op rolletjes. Een aantal leerlingen waren lang bezig met plannen waardoor ze vijf, in sommige gevallen tien minuten later begonnen met zelfstandig werken. Hieruit kan ik concluderen dat leerlingen hierbij erg veel structuur en houvast nodig hebben, iemand waarbij ze vragen kunnen stellen of die ze kan aanmoedigen. Deze situatie is voor deze groep te vrij en ongestructureerd. Voor het plannen van de weektaak kan ik aanbevelen dat het handig is wanneer er een leerkracht of onderwijsassistent in de buurt is voor eventuele vragen of aansporing van een aantal leerlingen.

Het is voor leerlingen belangrijk dat zij beseffen dat ze bezig zijn met het leren van een vaardigheid. Dit besef is essentieel voor de resultaten ervan. Het is de bedoeling dat de leerkracht leerlingen regelmatig feedback geeft over de gang van zaken tijdens het zelfstandig werken. Ook moeten de leerlingen de ruimte krijgen om hun eigen ervaringen te vertellen. Dit geldt zowel op groepsniveau als op individueel niveau. Het evalueren van de les kan hierbij een middel zijn (onderbouwing Sint Maartenschool).

Door het onderzoek ben ik meer overtuigd geraakt van het werken met de weektaak, maar denk ik wel dat de vorm voor een bovenbouwgroep aangepast moet worden. De leerlingen vinden het werken met de weektaak prettig en ervaren er houvast, duidelijkheid en structuur aan. Voor leerlingen in het speciaal onderwijs vind

ik dat belangrijk. Een minpunt vind ik echter dat de effectieve leertijd eronder te lijden heeft. Vooral voor de leerlingen in mijn bovenbouwgroep vind ik dit van belang omdat ze hard moeten werken om op het hoogst haalbare niveau te komen. Vandaar dat ik eerder aangeraden heb om te kijken hoe hier op andere cluster 3 scholen mee omgegaan wordt. Omdat de meeste leerlingen dezelfde invulling van de weektaak gebruiken kan er gekeken worden of er een andere vorm van een weektaak is.

Tot slot

Nu de conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan zijn valt in het volgende hoofdstuk te lezen hoe ik reflecteer en evalueer op mijn leerproces tijdens dit onderzoek. Wat heeft dit onderzoek voor mij betekend en wat heb ik ervan geleerd.

Hoofdstuk 6: Evaluatie onderzoek.

In het laatste hoofdstuk sluit ik af, met een reflectie en hoe ik dit onderzoek als persoon heb ervaren. Wat heb ik er geleerd en hoe is het gegaan. Ik zal reflecteren op mijn positieve, negatieve en kritische kanten. Tevens komt er te lezen hoe het tijdsdruk, samenwerking met collega's en medestudenten is ervaren.

Persoonlijke evaluatie

In dit onderzoek heb ik me ontwikkeld van leerkracht tot onderzoekende leerkracht. Wat inhoudt dat ik me bewuster ben van mijn houding en dat veel dingen afhankelijk zijn van het gedrag van de leerkracht en hoe deze in een situatie staat (Marzano). Wanneer een leerkracht een probleem graag opgelost wil zien kan hij/zij een onderzoek starten waardoor er iets aan gedaan kan worden.

Ik heb geleerd hoe ik een onderzoeksvraag formuleer met bijbehorende deelvragen om tot het antwoord op de onderzoeksvraag te komen. Hierbij heb ik ook kennis gemaakt met de triangulatie waarbij je minstens vanuit drie invalshoeken het probleem gaat onderzoeken. Ik vond dit erg verhelderend omdat er hierdoor vanuit diverse kanten naar het probleem gekeken werd. Door middel van meerdere gesprekken, observaties en enquêtes heb ik ervoor gezorgd dat mijn onderzoek betrouwbaar en valide bleef.

Tijdens mijn stage liep ik tegen diverse 'problemen' aan waar ik onderzoek naar zou willen doen. Het ene onderwerp was te groot en uitgebreid en het andere onderzoek leek me te klein. Uiteindelijk heb ik gekozen voor het zelfstandig werken met de weektaak. Zelfstandig werken staat op basisscholen volop in de aandacht. Ik vond dit een interessant onderwerp en was benieuwd of iedereen met een weektaak overweg zou moeten kunnen. Vonden meer leerkrachten het een probleem of liep ik hier alleen tegenaan? Uiteindelijk bleken meer leerkrachten hier tegenaan te lopen en vooral nieuwere leerkrachten op de Sint Maartenschool. Ook hebben naar mijn mening niet alle leerlingen baat bij het werken met de weektaak. Mede door de antwoorden die de leerlingen gaven ben ik meer overtuigd van het werken met de weektaak. Voor de leerlingen geeft dit veel houvast en structuur. Nog steeds zit ik met de gedachte of leerlingen hierdoor niet 'gedwongen' worden om vast te zitten aan een bepaald schema terwijl ze dat niet op deze manier nodig hebben. Dit zal per leerling veel verschillen.

Ik heb meer zicht gekregen op hoe leerlingen zelfstandig werken met de weektaak en door middel van de vele literatuur die ik gelezen heb ben ik me ook bewuster geworden van de opbouw om tot zelfstandig werken te komen. Door veel oefening en een goede opbouw van de Sint Maartenschool hebben veel leerlingen geleerd om te plannen wanneer ze een taak uit willen voeren. Dit vond ik erg knap omdat dit voor leerlingen met een handicap lastiger zal zijn dan voor leerlingen in het regulier onderwijs.

Het onderzoeken op deze manier vond ik prettig werken. Er werd een duidelijke structuur aangegeven waar ik me aan kon houden. In het begin zag ik erg op tegen deze module en hikte ik erg tegen het starten van het onderzoek aan. Hierdoor ben ik pas laat begonnen en moest ik haast maken met een aantal onderzoeksmiddelen. Dit geeft wel aan hoe ik werk. Ik vind het lastig om me aan een planning te houden wanneer ik deze voor mezelf maak. Wanneer ik iets bij iemand in moet leveren kan ik de planning gek genoeg wel aanhouden. Door de schooljaren heen ben ik mezelf hier steeds bewuster van geworden, waardoor ik mezelf aan het trainen ben en deadlines voor mezelf stel die ik moet halen. Dit gaat redelijk en hierin zie ik dan ook vooruitgang.

Op de pabo hebben we een onderzoek gedaan in een groepje van vier. Mede daardoor keek ik ook op tegen dit onderzoek. Ik moest het nu helemaal alleen doen. Dit is me 100 % meegevallen, mede door mijn studiegenoten waarvan ik steeds kritische, maar opbouwende feedback kreeg. Al met al ben ik trots op het resultaat wat ik neergezet heb en met de inhoud van het verslag. Dit had ik niet verwacht van mezelf. Tevens ben ik trots op de vooruitgang die ik gemaakt heb in het verwerken van literatuur. Op de pabo hebben we dit niet zo geleerd waardoor ik dit in korte tijd eigen moest maken. Naar mijn mening is dit uiteindelijk goed gelukt.

Ik heb onderzoek leren doen door middel van diverse onderzoeksmethoden. Hierdoor ben ik me weer bewust geworden van de diverse middelen die er te gebruiken zijn en dat het belangrijk is om vanuit diverse gezichtspunten een probleem te bekijken. Hierdoor krijg je een breder zicht op het probleem of de vraag. Deze middelen zal ik in mijn praktijksituatie nog veel in gaan zetten.

Het verwerken van hoofdstuk vier vond ik erg leuk om te doen. Alle data die verzameld zijn, verwerken in een overzichtelijk geheel is veel werk, maar hierdoor zie

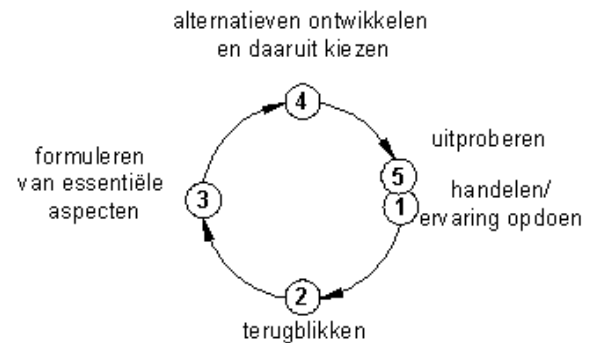

je ook meteen wat het opgeleverd heeft. Het trekken van de conclusies en de aanbevelingen doen vond ik nog wel lastig in hoofdstuk vijf. Hier heb ik lang over gedaan maar uiteindelijk ben ik trots op het hele meesterstuk.

Reflecteren aan de hand van het model van Korthagen:

Wat wilde ik?

Ik wilde te weten komen hoe leerlingen de weektaak gebruiken tijdens het zelfstandig werken en of dit voor iedereen evenveel oplevert. Is het voor alle leerlingen nodig om met een weektaak te werken? Dit omdat ik zelf niet overtuigd was van het werken met de weektaak.

Wat deed ik?

Dit deed ik door middel van onderzoek te doen naar literatuur over zelfstandig werken en de weektaak. Ik heb enquêtes bij leerlingen afgenomen, leerlingen geobserveerd en gesprekken met diverse leerkrachten gevoerd over het zelfstandig werken met de weektaak.

Wat dacht ik?

Tijdens de start van het onderzoek was mijn motivatie laag waardoor ik weinig haast maakte met mijn onderzoek. Ik vond het lastig en dit demotiveerde mij. Ik had veel moeite met het opstellen van de juiste onderzoeksvraag en deelvragen hierbij. Toen ik uiteindelijk een start gemaakt had ben ik enthousiaster geworden en verliep het verwerken van het verslag soepeler dan ik verwacht had. Toch heb ik hier ook een aantal keer problemen door ervaren doordat ik deze manier van werken niet goed kende. Ik had veel behoefte aan positieve feedback.

Wat voelde ik?

Ik voelde dat ik graag bevestiging kreeg in wat ik aan het doen was. Is mijn verslag wel goed genoeg, komt duidelijk naar voren wat ik wil zeggen? Hierdoor heb ik vooral vrienden gevraagd om feedback te geven en me te helpen met zinnen op andere manieren te formuleren. Uiteindelijk ben ik trots op het resultaat. Deze trots

groeide langzaam maar zeker toen ik de opbouw zag komen en ik steeds iets verder kwam.

Tot slot

Het is een meesterstuk geworden waar ik veel en hard voor heb moeten werken. Ik vind er een overzichtelijke lijn in zitten en een duidelijke opbouw. Ik ben tevreden en trots op de inhoud maar ook over de opmaak van mijn meesterstuk. Ik hoop dan ook dat u het met net zoveel plezier heeft gelezen als ik het gemaakt heb.

Literatuurlijst

Boeken

- Förrer M. & Janssen A., (2001.) Verder met klassenmanagement. Meppel: Giethoorn ten Brink.
- Janson D.J. & Memelink D. (2005). Observeren kun je leren. Baarn: HB Uitgevers.
- Kallenberg T. e.a. (2007). Ontwikkeling door onderzoek. Utrecht/Zutphen: ThiemeMeulenhoff.
- Leferink L. (1996). Zelfstandig werken, taakgericht werken, zelfstandig leren. Utrecht: APS.
- Röhner R. & Wenke H. (2002). Dalton-onderwijs, een blijvende inspiratie. Nieuwegein: Arko.
- Zon van W. & Beker Th. (2006). 'Leer mij ook in Audcom-scholen zelfstandig te zijn'. Enschede: SLO.

Artikel in een tijdschrift

- Maters A. & Fransen H. (1995). Klassenmanagement, Zelfstandig Werken Cursorisch Bekeken. Praxis-bulletin 2.
- Oers, van B. (1994). Zelfstandigheid is niet van jezelf. Over onderwijs en zelfstandigheidsbevordering. Vernieuwing, jaargang 53, nummer 10.
- Dekonink (2009). Zelfstandig werken op de basisschool. Methodiek (Educatie en school), 26-02-2009.

Internet

- <http://www.de-kom.nl/>
- Dag- en weektaken, werken met dag- weektaken cq. Leercontracten. Binnengehaald op 10-03-2010, van http://www.edux.nl/onderwerpen/vernieuwend_leren/model_vernieuwend_leren/instructiegroep/dag_en_weektaken.html
- <http://www.onderwijscentrumzg.nl/Maartenschool/>
- Schoolgids van de Sint Maartenschool.
- Onderbouwing van zelfstandig werken binnen de leergerichte leerweg van de Sint Maartenschool.

Bijlagen onderzoek

Bijlage 1 Leerlingenrooster.

L5	maandag		dinsdag		woensdag		donderdag		vrijdag
9.00	groepstafelgesprek		weektaak	GYM R1 <i>Pr.</i>	week- taak	JUDO 8 <i>Ch. Je. Jo. Fa. An. Ma. Jo.</i>	week- taak	GYM L5 <i>Jo. Ch. Es. Fa. Ma. Je. Li. An. Jo.</i>	wereldoriëntatie: natuur
9.30	week- taak	GYM R1 <i>Pr.</i>							
10.00			rekenen		rekenen		rekenen		rekenen
10.30	buiten spelen (pauze)		buiten spelen (pauze)		buiten spelen (pauze)		buiten spelen (pauze)		buiten spelen (pauze)
	fruit eten		fruit eten		fruit eten		fruit eten		fruit eten
11.00	Leefstijl		Taaltijd		week- taak	JUDO 6 <i>Pr.</i>	Taaltijd		vrij lezen
11.30			weektaak	GYM L5 <i>Jo. Es. An. Fa. Ma. Jo. Je. Ch. Li.</i>			week- taak	GYM L4 <i>Ma. Ha.</i>	tekenen / handvaardigheid of Grote Weeksluiting
12.00	School TV Weekjournaal				muziek of spel				
12.30	lunch		lunch				lunch		lunch
13.00	buiten spelen (pauze)		buiten spelen (pauze)				buiten spelen (pauze)		
13.30	rekenen		weektaak	GYM L4 <i>M. H.</i>			Tekstverwerken		
14.00							Engels of Verkeer of Seksuele vorming		
14.30	schrijven / typen / stellen		geschiedenis of aardrijkskunde						
15.00							muziek of spel		

Bijlage 2 Weektaak.

Weektaak van: Ha.

Ik kies:	MA (1x)	DI (2x)	WO (2x)	DO (1x)	VR
spelling (4)	☐	☐	☐	☐	
lezen (1)	☐	☐	☐	☐	
spreekbeurt (1)	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	

Bijlage 3 Enquête voor de leerlingen.

Enquête leerlingen

Naam:

2. Hoe vind je het werken met de weektaak?

- ☐ Ik vind het heel erg fijn werken.
- ☐ Ik vind het erg leerzaam.
- ☐ Ik vind het niet fijn.
- ☐ Ik vind het moeilijk.
- ☐

2a Kun je de weektaak altijd zonder hulp invullen?

- ☐ Ja dat lukt me altijd.
- ☐ Dit lukt me soms niet.
- ☐ Nee, dit lukt me nooit.
- ☐ Nee, ik vind het moeilijk.
- ☐

2b Wat doe je als het even niet lukt?

- ☐ Hulp vragen aan de leerkracht.
- ☐ Ik doe niks en wacht tot iemand mij komt helpen.
- ☐ Ik vraag hulp aan een ander leerling.
- ☐
- ☐

3. Gebruik je na maandag je weektaak nog om te kijken wat je moet doen?

- ☐ Ja, altijd.
- ☐ Ja, soms wel.
- ☐ Nee, nooit.
- ☐
- ☐

4. Heb je door de weektaak zelfstandiger leren werken?

- ☐ Ik heb geleerd om langer door te werken.
- ☐ Ik kan problemen nu beter oplossen.
- ☐ Ja, ik heb geleerd om zelf te plannen.
- ☐
- ☐

5. Werk je liever met een weektaak of zonder een weektaak?

Met / zonder

Waarom?

Bijlage 4 Afgenomen enquêtes.

Bijlage 5 Observatie van leerlingen tijdens het plannen en zelfstandig werken.

Iedereen krijgt op maandag een nieuwe weektaak en gaat plannen voor de gehele week. P. is naar de gym en plant daarna het zelfstandig werken in. Na twee minuten zijn zes leerlingen bezig om de spullen te pakken voor het zelfstandig werken. Ik zie Jo. rondkijken en op zijn oude weektaak kijken. Na drieënhalve minuut steekt hij zijn vinger op voor hulp. De aantallen op zijn weektaak zijn niet goed ingevuld in combinatie met zijn rooster. De leerkracht gaat dit probleem oplossen. Leerling H. luistert mee met het probleem en kijkt hoe het opgelost wordt. De onderwijsassistent attendeert hem erop dat hij door moet plannen en aan de slag moet. H. reageert met 'ohja' en gaat zeven minuten nadat hij begonnen is aan de slag. Drie andere leerlingen overleggen hoe ze iets gaan plannen. Dit in verband met woordbouw, zij mogen samenwerken. Vrij snel nadat ze de weektaak gekregen hebben gaan ook zij aan de slag.

Tijdens het zelfstandig werken op donderdag hebben op twee leerlingen na alle leerlingen binnen vijf minuten de juiste spullen op tafel. Eén leerling pakt haar weektaak en kijkt wat ze moet doen. Twee leerlingen gaan in een aparte ruimte aan hun spreekbeurt werken en twee anderen zijn gymmen.

De tweede keer dat ik het invullen van de weektaak observeer, gebruiken acht leerlingen dezelfde weektaak van de vorige keer. Ze hoeven hierdoor niet opnieuw te puzzelen wanneer ze wat willen doen en ze hebben waarschijnlijk geen problemen met computers die bezet zijn. Deze leerlingen zijn binnen vijf minuten aan de slag. Jo. en Je. zijn in overleg wanneer ze samen aan hun spreekbeurt werken. Na zes minuten gaan zij rustig de spullen pakken. J. kijkt een halve minuut voor zich uit en pakt zijn leesboek. Na tien minuten maakt de leerkracht een ronde door de klas en vraagt wat hij aan het doen is. Hij kwam niet uit zijn weektaak en is gaan lezen. Samen met de leerkracht kijkt hij naar de weektaak en vult deze samen in. Na twaalf minuten is J. aan de slag met zijn werk.

Die donderdag komt het zelfstandig werken weer snel op gang. Twee leerlingen kijken op hun weektaak wat ze moeten doen.

De derde keer dat ik op maandag observeer gebruiken tien leerlingen dezelfde weektaak en hebben in vijf minuten de spullen gepakt. Eén leerling is gymmen en H. kijkt voor zich uit tot hij na zes minuten te horen krijgt dat hij op moet schieten. Na tien minuten is hij aan de slag.

De donderdag komt het zelfstandig werken gemakkelijk op gang. Je. is de klas uit voor klusjes, twee leerlingen zijn gymmen en drie leerlingen gaan samenwerken met Woordbouw. Eén leerling kijkt vluchtig op zijn weektaak en naar de klok.